

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću | Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek | Građanski odbor za ljudska prava | Pravda Bjelovar

Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava

Osijek, Zagreb, Bjelovar 18. prosinca 2015.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine, pojavama diskriminacije, zločinu iz mržnje i govoru mržnje, pravima žrtava rata

Ratni zločini

15/12/2015

Haag:

Žalbeno vijeće MKSJ-a poništilo je oslobađajuću prvostupanjsku presudu, naložilo novo suđenje po svim točkama optužnice i odredilo zadržavanje optuženih Jovice Stanišića i Franka Simatovića u pritvorskoj jedinici Tribunala.

U značajnoj odluci, u kojoj se utvrđuje veza između postupaka sigurnosnih službi i ratnih zločina, odbačena je prvostupanjska presuda utemeljena na standardu prema kojem čelnici Državne sigurnosti Srbije podređenim jedinicama (*Crvene beretke - jedinica Državne bezbednosti za posebne namjene Republike Srbije, Škorpioni, Srpska dobrovoljačka garda, na čijem čelu je bio Željko Ražnjatović Arkan i Policija SAO Krajine*) nisu pružali pomoć usmjerenu prema činjenju zločina već kontroli i održavanju okupiranog teritorija. Optužnica Stanišića i Simatovića tereti, temeljem udruženog zločinačkog pothvata te svih drugih oblika individualne kaznene odgovornosti, za zločin protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja na području Hrvatske (Baćin, Cerovljani, Dubica, Saborsko, Poljanik, Lipovača, Škabrnja, Bruška, Dalj, Erdut, Lovinac, Vukovar, ...) kao i Bosne i Hercegovine.

Prema navodima optužnice, Slobodan Milošević, Veljko Kadijević, Blagoje Adžić, Ratko Mladić, Radmilo Bogdanović, Milan Martić, Goran Hadžić, Radovan Karadžić, Biljana Plavšić, Željko Ražnjatović Arkan, Vojislav Šešelj itd. identificirani su uz optuženike kao sudionici udruženog zločinačkog pothvata s ciljem prisilnog i trajnog uklanjanja nesrba s teritorija Hrvatske i BiH.

Ponovljeni postupak provoditi će se pred Mehanizmom za međunarodne kaznene sudove, pred raspravnim vijećem kojeg će činiti sudac Burton Hall, nekadašnji sudac MKSJ te Seon Ki Park i Solomy Balungi Bossa, suci Međunarodnog suda za Ruandu, a već u petak, 18. prosinca, optuženici će imati mogućnost očitovati se o navodima optužnice.

15/12/2015

Hrvatska:

Pred Županijskim sudom u Splitu je nastavljeno suđenje četvorici optuženika nekadašnjih pripadnika VP RH. Optužnicom je obuhvaćen 21 oštećenik zarobljen kod Nos Kalika. Optuženici se terete za nesprečavanje zlostavljanja i osobno participiranje u zločinu, u Kulinama, tadašnjem vojnom zatvoru u Šibeniku. Prije formalnog započinjanja glavne rasprave, 24. studenog 2015., desetak svjedoka zbog opstrukcija braniteljskog tima, ispitano je izvanraspravno, na ročištima koja su prethodila glavnoj raspravi. Protiv jednog od optuženika, Damira Borsica, u tijeku je pred istim sudom kazneni postupak radi ratnog zločina nad civilima zatočenim u Kulinama.

Ovaj postupak je u fazi glavne rasprave, a presuda se očekuje početkom slijedeće godine.

14/12/2015

Protiv petorice nekadašnjih pripadnika srpskih paravojnih postrojbi, Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci, donijelo je rješenje o provođenju istrage. Sumnjiči ih se za permanentno fizičko zlostavljanje civila nastanjenih u okolici Slunja te silovanje jedne mještanke.

09/12/2015

Pred Županijskim sudom u Osijeku započelo je suđenje optuženom Zoranu Vučićeviću, nekadašnjem pripadniku tzv. milicije Erdut. Optuženiku, kojeg se tereti da je ratni zločin nad civilima počinio po naredbi zapovjednika Bože Bolića, sudi se u odsutnosti. U optužnici se navodi da je, u studenom 1991. godine, mučio i zlostavljao bračni par iz Aljmaša, udarajući ih bejzbol palicom te suprugu naredio da se razodjene i kliještima za orahe stiskao mu testise.

08/12/2015

Vrhovni sud je održao javnu sjednicu povodom žalbe optužbe na oslobađajuću presudu optuženima Franji Drlji i Boži Krajini za zločin nad šestero civila u zaselku Grubori, neposredno nakon VRA "Oluja".

Za zločine počinjene u Oluji donesena je tek jedna pravomoćna presuda na sedmogodišnju zatvorsku kaznu koju Božo Bačelić, zapovjednik voda izvidničke satnije 113. šibenske brigade HV-a, izdržava za ubojstvo dvoje civila, supružnika i ratnog zarobljenika.

02/12/2015

Pred Županijskim sudom u Osijeku u tijeku je još jedno suđenje u odsutnosti. Dvojica optuženika, Zdravko Pijunović i Ratko Zorić, bivši pripadnici paravojne oružane postrojbe tzv. Teritorijalne obrane Bilje, terete se za zločin nad civilima počinjen zastrašivanjem i višestrukim silovanjem jedne osobe. Prvo ročište je bilo zatvoreno za javnost.

01/12/2015

Glavna rasprava na suđenju opt. Tomislavu Merčepu nakon gotovo šest mjeseci od posljednjeg održanog ročišta, započela je po treći puta ispočetka.

Riječ je o najduljem suđenju za ratne zločine pred hrvatskim sudovima (kazneni postupak provodi se od prosinca 2010., a suđenje je pred prvostupanjskim vijećem, u veljači 2015. godine, ušlo u četvrtu godinu i do sada je rezultiralo neposrednim saslušanjem preko 150 svjedoka). Optuženog Tomislava Merčepa teretilo se da je kao zapovjednik pričuvne postrojbe MUP-a stacionirane u Pakračkoj Poljani i na Zagrebačkom velesajmu te kao savjetnik u MUP-u Republike Hrvatske, od listopada do prosinca 1991. osobno naređivao nezakonita lišavanja slobode, mučenja i ubojstva civila te da, iako je znao da njegovi podređeni neovlašteno lišavaju slobode civile, pljačkaju ih, zlostavljaju, muče i ubijaju, propustio takva nezakonita postupanja spriječiti. Njegovi podređeni tako su na području Kutine, Pakraca i Zagreba nezakonito lišili slobode 52 osobe, od kojih su 43 ubijene, tri se vode kao nestale, dok su ostale osobe preživjele mučenja i zlostavljanja. U međuvremenu ublažena je i optužnica te se Merčepa više ne tereti da je osobno odgovoran za uhićenja preko 52 te mučenja i ubojstva gotovo 23 civila, nego samo za to da ništa nije poduzeo kako bi podređene spriječio u počinjenju ratnih zločina.

Reforma pravosuđa zločini iz mržnje/govor mržnje

14/12/2015

Održan okrugli stol pod nazivom *Praćenje reforme pravosuđa te pojavnost i procesuiranje zločina iz mržnje/govora mržnje*.

Cilj skupa, na kojemu su sudjelovali predstavnici pravosuđa, akademske zajednice i organizacija civilnog društva, bio je razmotriti kako učinkovitije pratiti što se događa u reformi pravosuđa i u procesuiranju zločina iz mržnje.

Voditeljica *Documente* - Centra za suočavanje s prošlošću, **Vesna Teršelič** ocijenila je da ima puno razloga za zabrinutost kad je u pitanju povjerenje u pravosuđe i procesuiranje zločina iz mržnje rekavši: "Reforma pravosuđa je proces u kojem se napravi korak naprijed, dva koraka naprijed, pa korak natrag, pa dva koraka natrag... Kad to gledamo u dužem periodu, od recimo pet godina, onda vidimo napredak, ali vidimo da postoje frustracije kod vraćanja postupaka za korupciju ili za ratne zločine"¹. Upozorila je ignoriranje optužnica kao i prvostupanjskih i pravomoćnih presuda u javnosti. Posebice je istaknula zakašnjelu odluku Ustavnog suda u slučaju koji se vodio za zločin protiv civilnog stanovništva u slučaju Branimira Glavaša. Nakon te odluke Glavaš je, iako prvostupanjski osuđen za zločin nad civilima, postao zastupnik u novom sazivu Hrvatskog sabora. Svjedočili smo da je i na inauguraciji predsjednice i na konstituirajućoj sjednici Sabora bio Tomislav Merčep, koji je optužen za ratne zločine nad civilima.

Zamjenica Pučke pravobraniteljice **Lidija Lukina Kezić** je rekla da se najveći broj pritužbi građana tom Uredu i dalje odnosi na područje pravosuđa. Ističe kako su građani ogorčeni i tvrde da se presude donose na temelju površnih dokaza te ukazuju na zlouporabe položaja, korupciju i sukobe interesa.

¹ Tekst Veronike Rešković *Pravosuđu prijete povratak na staro*: <http://www.forum.tm/vijesti/pravosudu-prijete-povratak-na-staro-3847>

Pritom se primjedbe ne odnose samo na sudove nižeg ranga, već i na Vrhovni, pa čak i Ustavni sud. Što se tiče sudskih postupaka radi diskriminacije, povećan je broj prekršajnih postupaka, no malo je kaznenih postupaka, kojih je u 2014., prema podacima Ministarstva pravosuđa, bilo 19.

Profesor sa zagrebačkog Pravnog fakulteta **Alan Uzelac** upozorio je da u javnosti postoje dva suprotstavljena pola kada je riječ o percepciji pravosuđa između kojih je vrlo malo stvarnog dijaloga. S jedne strane, tu je javnost koja je kritična prema pravosuđu, a s druge stajalište sudske vlasti koja smatra da u tom sustavu nema većih problema odnosno da do njih dolazi zbog nerazumijevanja javnosti.

Promjene u pravosuđu od 90-ih godina do danas bile su spore, ali nema dokaza da se nešto korjenito promijenilo, drži Uzelac. Ističe kako su reforme bile pojačane pod pritiskom ulaska u EU, ali nedovoljno da se sve mjere i stvarno provedu. Nakon ulaska u EU, tvrdi, vidljiv je retrogradni pravac koji vodi u opasnost da se demontira sustav koji je bio uvjet za pristup EU.

Novinarku **Slavica Lukić** ne čudi nepovjerenje "Jedna od tema koje su sigurno oblikovale predodžbu građana o radu pravosuđa su tzv. veliki antikorupcijski sudski postupci i njihovi ishodi. Riječ je o velikim predmetima USKOK-a koji su počeli u finišu pristupnih pregovara s EU, a poklopili su se, slučajno ili ne, s odlaskom premijera Ive Sanadera. Prisjetimo se afera Podravka, HAC i Hrvatska poštanska banka u koje je uključen najviši menadžment hrvatskih državnih tvrtki. Kao kruna došli su i predmeti protiv samog Sanadera. Svjedočili smo spektakularnim hapšenjima pred kamerama i curenju informacija iz istraga. Bila su velika očekivanja građana da se pravosuđe ulaskom Hrvatske u EU reformiralo i uspjelo izvući iz stiska politike, koja na kraju nisu ispunjena".

Državno sudbeno vijeće

26/11/2015

Ponavlja se natječaj za predsjednika Županijskog suda u Zagrebu. Niti jedan od troje kandidata, Ivan Turudić, aktualni predsjednik, Jasna Smiljanić te Oliver Mittermayr nisu dobili potporu šest članova Vijeća.²

² Za sadržaj izvještaja isključivo su odgovorne organizacije izdavači te on ni na koji način ne predstavlja službene stavove donatora. Ovaj izvještaj je nastao u sklopu projekta 'Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava', uz financijsku podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške za organizacije civilnoga društva, čiji je provoditelj za Republiku Hrvatsku Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.